

השתוקקות

בפרשתנו בהעלותך מובא דין פסח שני, ומספרת התורה שהיו אנשים שנטמאו ולא יכלו להקריב את קרבן הפסח, הם באו למשה ואמרו לו: "אֲנַחְנוּ טִמְאִים לְנַפְשׁ אָדָם, לָמָּה נִגְרַע לְבַלְתִּי הִקְרִיב אֶת קִרְבָּן הַשֵּׁם בְּמַעְדּוֹ, בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (במדבר ט' ז').

לכאורה, מה הם רוצים? הייתם טמאים - הפסדתם! עבר זמנו בטל קרבנו! ובכלל, הייתם עסוקים באורנו של יוסף, והעוסק במצוה פטור מן המצוה. אבל כיון שמשה רואה שהם כל כך רוצים ומשתוקקים, הוא שואל את הקב"ה, ולהפתעתו ה' אומר לו: כן, יש צ'אנס נוסף - פסח שני, בתאריך י"ד באייר. מי שלא היה יכול להקריב את קרבן הפסח בזמנו, ניתנת לו הזדמנות נוספת. וכפי שכותב רש"י "מגלגלים זכות על ידי זכאי" - על ידם התגלגלה הזכות לפרסם הלכה חדשה.

באה התורה ללמדנו שרצון טוב והשתוקקות עזה יכולה לזכות בדברים מחוץ לכללים. ידוע הסיפור על הלל הזקן שמרוב שחשקה נפשו ללמוד תורה טיפס על הארובה לשמוע דברי אלוקים חיים. ונשאלת השאלה כיון שהיה שלג כבד, איך התיר לעצמו לסכן את נפשו? מבאר הגרי"ש אלישיב זצ"ל שהלל הזקן לא התכוון להישאר שם עד כדי סכנה, רק אמר: זמן מועט אני יוכל בלי להסתכן אז אעלה, אבל מרוב השתוקקות הדבר נמשך עוד ועוד עד שנשאר שם זמן רב. הדבר מזכיר מעשה שהיה בירושלים: יהודי הלך לקנות יין בערב שבת, וכיון שעבר זמן רב ובני ביתו ראו שהוא בושש לבוא ותכף נכנסת השבת, הלכו לחפשו ומצאוהו שיכור כלוט. כיון שנתפקח מיינו, שאלוהו מה זה ועל מה זה. סיפר שהלך לקנות יין משובח, וכל מוכר הביא לו לטעום לגימה כדי לבחור יין טוב, ולגימה ללגימה הצטרפה לחשבון גדול. כך להבדיל היה אצל הלל הזקן שביקש לטעום מיינה של תורה.

מיעוט שחוק

פעם נשאל **הבבא סאלי** זצ"ל, מדוע הוא כה מקפיד על תפלת שחרית בהנץ החמה? "כשאתייצב בבוא היום בפני בית דין של מעלה", נענה הצדיק, "מן הסתם יתחילו לדון אותי על קיום ה'שלחן ערוך', מסעיפו הראשון. אם לא אצליח לענות בחיוב כאשר ישאלוני אם קיימתי את הסעיף הראשון שב'שלחן ערוך', 'שיהא הוא מעורר השחר', כיצד ימשיך להתנהל משפטי? אם אני קם מוקדם - אוכל לפחות לענות בבטחה על השאלה הראשונה!..."

עצה טובה

כאשר רוצים לחתוך פתילי ציציות ארוכים, יש מקפידים לא לחתוך בברזל (עיין משנה ברורה סי' י"א ס"ק ס"א), ולכן יש כמה עצות: לחתוך בשיניים, בסכין חד-פעמי, במספריים קרמיות (מצוי בחנויות לתשמישי קדושה), או בשבר זכוכית או קרמיקה. לאחר שחותכים, כדאי לשים טיפת דבק מהיר בקצה הפתילה כדי שהחוטים לא ייפרדו לאחר כמה כביסות.

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל

"מצינו כמה נסים שנעשו לישראל שלא נעשו אלא בזכות הנשים, כמו בנס מצרים... וכן נס חנוכה... וכן נס של פורים... והגדול על הכל, שאף הגאולה העתידה שאנו מצפים לה, אמרו רז"ל שהיא בזכות הנשים הצדקניות".

("מגיד חדשות" ח"י עמ' ת"ד)

והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ (י"ג כ') - איתא במדרש "לקח טוב": מפרי הארץ, זהו רמונים. אפשר שמה שביקש משה שיביאו רק רמונים, משום שזה פרי שמתקיים הרבה זמן ולא כמו ענבים ותאנים, והוא בשביל להראות שבח הארץ. ועי' בספר יד משה למוהר"ם הכהן זצ"ל. (הרה"ג ר' רחביה חדוק שליט"א).

נקודת חן • עובדיה חן

מדשתקי רבנן – שמע מינה

שתיקה מוחלטת - אף אחד מהם אינו טורח ליידע אותנו במידע כה בסיסי. אנו למדים על דעתם רק בעקיפין ממה שכתבו לגבי שיעורים אחרים. וזה עוד לא הכל - הפער בשיעור עצמו הוא גדול ומשמעותי - בעוד שלתוספות שיעור כזית הוא חצי ביצה (הרבה מאוד מעבר לזיתים שאנו מכירים), לראשונים הספרדים הוא שליש או רבע ביצה.

מרן שליט"א מיישב את שני הפערים בהסבר אחד בלתי צפוי - הראשונים מספרד הכירו זיתים, ולא ראו צורך להסביר מהו שיעורו של זית, שהרי חכמים שיערו בכזית לא כדי שנצטרך לשאול מהו כזית, אלא כדי שנטול זית והוא ישמש לנו אמת מידה. ולכן גם דעתם היתה שהזית הוא כשליש או רבע ביצה כגודל זית. לעומתם הראשונים מאשכנז שלא היו במדינותיהם זיתים ולא הכירום (כמו שהעידו בעצמם, ראה בקובץ מוריה סיון תשל"ח) הוצרכו לדון מהו שיעור כזית, ומכח משא ומתן בסוגיא הסיקו ששיעורו חצי ביצה.

שתיקת הפוסקים הופכת להיות משמעותית ביותר, כאשר מדובר במקרים הלכתיים **מצויים** שלא מצינו שהפוסקים הוציאו אותם מן הכלל. כך למשל, לגבי הפסק בטהרה בבין השמשות, מעלה מרן בשו"ת בית נאמן ח"א (חאו"ח סי' כ"ז) "שאינו נחשב להפסק כלל ואין מצרפים דעת ר"ת. וכן היה המנהג פשוט בזה מדורי דורות אצל הספרדים. והעד שלא נמצא בתשובת שום פוסק לדין חידוש כזה, והא ודאי לא אישתמיט שבאה אשה לשאול שהפסיקה בטהרה אחר השקיעה, ואם היה מי שהורה לה להקל ולצרף דעת ר"ת בזה, **היה מעלה חידוש כזה על ספר**". וכן כתב בזה בחלק ב' (חיו"ד סי' ז' אות י"ג): "אם היתה שאלה כזו בימים קדמונים ופשטו להיתר מס"ס, מדוע לא עלה זכרונה על ספר מימי מרן הב"י ועד עתה...".

כשבאים להוכיח ענין מסוים, לרוב מוכיחים מתוך מה שנאמר, אך יש גם סוג הוכחה שמוכיחים דוקא ממה שלא נאמר. כלומר, התעלמות ושתיקה מופגנת ממשהו שלא היה ראוי שיעברו עליו בשתיקה, לא פעם מלמדת על דעת המתעלם.

מרן שליט"א בספרו "דרכי העיון" (מאמר ב' אות כ"ט) מביא על כך את דברי הרשב"א בתשובה (ח"א סי' שי"ד): "מחכמת מחברי התלמוד להודיע עניינים גדולים דרך שתיקה מתוך סידור הדברים בלבד". והגדיל לומר הרב בית מאיר (הובא ב"בינת אדם" שער הקבוע כלל ג') שיותר יש ללמוד מסתימתן של ראשונים מפירושן של אחרונים. וכיו"ב כתב הגאון חזון איש (שביעית סימן ז' עמוד ק"י) ששתיקת הפוסקים בהלכה שכיחה "זו בלבי **ההכרעה היתירה מכל הראיות**... ושתיקתם כפירושם".

כמובן שכדי להעיד על שתיקה זו, דרושה בקיאות רחבה ואבחנה נכונה שתאשר שאכן שתיקה רועמת יש בדבר. יש גם לזכור שיש פוסקים שדרכם היה לשתוק מעניינים מסוימים. לדוגמא, "כל ענייני אמונות ודעות ותכונות ומדות טובות לא הובאו בש"ע, וסמכו על הרמב"ם בהלכות יסודי התורה והלכות דעות והלכות תשובה, כי אין מה להוסיף על דבריו" (שו"ת "מקור נאמן" ח"א סימן תתקמ"ט).

ובכן, בספרי מרן שליט"א מצינו לא מעט הוכחות ואפילו הכרעות הלכתיות הנלמדות משתיקת הגמרא או הפוסקים בדבר שלא היה ראוי שישתקו.

הנה דוגמא מרתקת:

בהתייחסות לשיעור כזית, אנו מוצאים חלוקה יוצאת דופן בין הראשונים מארצות אשכנז לראשונים מארצות ספרד. בעוד הראשונים האשכנזים דנים מהו שיעור כזית, **אצל הראשונים הספרדים שוררת**

עשרת הדברות - לעניעת מכשול

היד שאינך רגיל לענוד אותו.

6. **דבר תורה** - כדי לא לשכוח לומר דבר תורה על השלחן, שחז"ל החמירו בזה כידוע, כדאי לשים ספר הלכות קטן במקום הנחת הברכונים.

7. **חילול שבת** - כדי להימנע מחילול שבת, מומלץ בערב שבת להדביק נייר דבק על כפתורי החשמל, ולהסיר את סליל נייר הטואלט ממקומו. ("לשכנו תדרשו").

8. **ידים מלאות** - בעל תשובה שהוזמן לאירוע משפחתי, ורוצה להימנע בנימוס מלחיצות ידים אסורות, כדאי שיאחז ביד אחת כוס עם משקה, וביד השניה יחזיק בקבוק יין וכדומה, וכשיבואו ללחוץ לו יד, יקוד קידה קלה. (ספר "ואין למו מכשול" ח"י).

9. **אין ספק** - עשה לעצמך כלל בחיך: כל דבר שהנך מסופק אם הוא מותר או אסור, יהיה הדבר אסור עליך, עד שתשאל לחכם ויתיר לך. ("אגרת התשובה" לרבנו יונה מ"ח)

10. **סקרנות** - אם אתה מפקיד משהו אצל חברך, כדאי לגלות לו באיזה חפץ מדובר, כדי לא להכשילו שיסתקן ויפתח לראות מה הדבר, ולפני עיור לא תתן מכשול. (הרב מיכאל מאמו הי"ו).

1. **נותן בהם סימונים** - כשיש שטר בין שטרותיך שאינו שייך לך (כגון שנתנו לך להעביר למאן שהוא, או שזה כספי מעשר), תוכל לקפלו באלכסון כצורת משולש, וזה יהיה לך האות שהשטר אינו שלך.

2. **שימיע כעונה** - אם אתה מגיש שתיה לבעל מלאכה שמגיע לביתך, וברור לך שהוא יסרב לחבוש כיפה ולברך, ישנה עצה, שלאחר שתגיש לפניו את השתיה, תמזוג גם לך, ותאמר לו שאתה מברך ומכוין לפטור אותו, ובזה הוא נפטר בדיעבד. (הסטייפלר זיע"א בספר "קריינא דאגרתא" חלק א' מכתב קמ"א).

3. **תיכף ברכה** - מומלץ לאדם לקבל על עצמו להקפיד לברך "אשר יצר" וברכה אחרונה - מיד בלי שום דחיה. כך הוא לא ישכח לברך, וגם יחסוך מעצמו הרבה ספיקות אם בירך או שעשה משהו לפני הברכה, בידעו שהוא רגיל תמיד לברך מיד.

4. **שהחיינו** - אם אתה מברך שהחיינו על פרי חדש, כדאי שתציין ביומנך תזכורת על כך, כי מצוי שמסתפקים אם כבר בירכו או לא. (הגאון רבי יעקב יוסף זצ"ל).

5. **תזכורת** - כדי להזכיר לעצמך משהו (כגון שטרם התפללת), הרכב את שעונך על

הוא - היה אומר + ביאור אמדות והנהגות חז"ל על ידי הכרת אישיותם ואורח חייהם

רב - חושש מעין הרע

במסכת גיטין (דף ל"ו ע"א) מובא שחתימתו של רב היתה ציור של דג. את הסיבה שצייר דוקא דג, מסביר מרן ראש הישיבה הגר"מ מאזוז שליט"א בספרו ארים נסי שם בכך שאין עין הרע שולטת בדגים, ורב חשש לעין הרע, לפי שבא מארץ ישראל לבבל, שם היתה עין הרע מצויה (כמבואר בירושלמי פ"ד דשבת ה"ג).

התייחסויות מפורשות של רב לנזק של עין הרע, מוצא מרן שם גם במסכת בבא מציעא (דף ק"ז ע"ב) שרב מפרש את ההבטחה "והסיר ה' ממך כל חלי" (דברים ז, טו), "כל חולי" זו עין הרע. ומביאה שם הגמרא שרב הולך לשיטתו שפעם הלך לבית הקברות, ועשה מה שעשה כדי לברר על פי רוח הקודש מה גרם לאנשים שמתו, ומסקנתו היתה שתשעים ותשעה אחוז מהאנשים מתו בעין רעה, ורק אחד בדרך הטבע. וכן בסנהדרין (דף צ"ג ע"א) רב אומר שחנניה מישאל ועזריה מתו בעין הרע, שהכל קינאו בהם.

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

(מתוך ספר "מקור נאמן" ח"ד שעתיד בע"ה לראות אור)

שאלה: אני בעל בית פשוט. עובד כ-8 שעות ביום, ולאחר העבודה משתדל לקבוע עתים לתורה כשעתיים ביום. הבעיה היא שאינני זוכר כמעט דבר ממה שאני לומד. אשמח אם כבודו יתן לי עצה?
תשובה: אין אדם נתפס על השכחה שלו. מספיק לזכור מסקנת ההלכה. אפשר ללמוד משנה עם פירוש קהתי, חומש ברש"י, בן איש חי, גמרא ורש"י בלבד בלי תוספות (לעשות סיכומים קצרים).
הצלחה רבה!

שאלה: באור לציון ח"ב (פט"ו הל' ב') כתב שצריך להוסיף עוד כשבע דקות על זמן חצות הרשום בלוחות, כי אנו משערים את היום מזריחת החמה עד השקיעה של ר' יוסי. עכ"ד. ורצינו לדעת אם דעת כבודו שיש לחוש להחמיר בזה לגבי תיקון חצות, ותפלת מנחה גדולה?
תשובה: מעולם לא חששו לזה, וזמן חצות הוא הכי מדויק בכל הלוחות, כי הוא נבדק ומכוון בשעה שאין הצל נוטה לשום צד. ואם תרצה להוסיף כדעת ר' יוסי תוסיף גם לפני הזריחה, אבל רגע חצות היום במקומו עומד ויתד היא שלא תמוט.

שאלה: בברכות (ס"ד ע"א) איתא: "הנפטר מחברו אל יאמר לו לך בשלום אלא לך לשלום". והובא להלכה במג"א (סי' קנ"ו סק"ב). אולם הנימוק"י (סוף מו"ק) כתב ש"למי שאינו מקפיד, אין הדבר מזיק כלום". איך יש לנהוג?
תשובה: היום כולם מקפידים על זה. פוק חזי מאי סליק ביה באבנר (שמואל ב' ג' כא-כב-כג). ונראה לי דאין קפידא אלא על לשון הליכה, אבל שוב בשלום אין קפידא, וראיה מהכתוב (שמואל ב' ט"ו כ"ז) "ויאמר המלך אל צדוק הכהן הרואה אתה שובה העיר בשלום".

שאלה: קללתי מישהו בכל מיני קללות גרועות. מה עלי לעשות כדי לתקן?
תשובה: כדאי לעשות התרת קללות, וללמוד ספר "והסר כעס מלבך".

שאלה: מה עושים כאשר אבי הבעל או האשה אינו שומר תורה ומצוות ואפילו מחלל שבת בפרהסיה לגבי כיבוד בסנדקאות?
תשובה: לכבד רב העיר או ת"ח נכבד אחר. ואם יתעקשו - תקח אתה את הסנדקאות. כך נהגו בג'רבא שלא לתת סנדק לשום אדם רק לאבי הבן בלבד כי זה תיקון לפגם הברית.
שאלה: כאשר אדם יודע שעתידה להיוולד לו בת, האם יתפלל על הוולד בלשון זכר או נקבה?
תשובה: בלשון זכר, כי עובר לשון זכר, כמו שיונה לשון נקבה (גם כשהיא זכר).

נר ה' נשמת אדם

לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ אפרים בן מימיה פנינה ז"ל
לע"נ יוסף יצחק ז"ל בן שושנה תבלח"ט

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רחל בת מו"ל ע"ה
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל

להצלחת פסח יוסף בן מלכה הי"ו

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com